

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungari'a: Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU: Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune a TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.</p>
--	---	--

Serieri pastorale.

III.

Divinitatea preotiei.

Credinti'a in divinitatea preotiei este stimulu principalu si puterea via si activa, carea vecinic îndemna pre preotulu inspiratu de acésta credintia la implinirea detorintelor impreunate cu positiunea, pre carea o ocupa in societatea omenésca. Acésta credintia emanéza si se produce in candidatulu la preotia si in genere in preotu prin realitatea faptului venirii Mantuitcriului Christos in lume, prin indeplinirea opului mantuirii neamului omenescu printr'ensulu, prin chiamarea si investirea celor 12 apostoli cu putere de sus pentru a-colucrá la realisarea imperatiei lui Ddieu pre pamentu, prin realitatea bisericeii crestine, precum si prin faptululu, ca apostolatulu s'a sustienut, si continua a-se sustiené in bisericu pana la sfêrsitul veacului prin ierarchia, si respective prin colucrarea ne'ntreupta a Duchului santu intru alegerea si instituirea organelor, cari compunu, si constituiescu ierarchi'a.

Domnulu este alf'a si omeg'a, ér cultur'a si cualificatiunea prima a preotului se reasuma si consiste in credinti'a si convingerea neclatita, ca Domnulu locuiesce, si lucréza printr'ensulu conform veciniceilor sale cuvinte: „eu sum viti'a, voi mladitiele, celu ce locuiesce intru mine si eu locuiescu intru elu, acel'a aduce róda multa, ca fara de mine nu poteti face nimica (Ioan 15, 5.); „de me iubescé cineva, cuventulu meu va pazi, si tatalu meu lu-va iubi pre elu, si la elu vom veni, si salasiu la elu ne vom face“. (Ioan 14, 23.)

Mijlócele, prin cari colucra omulu din partea s'a, cá Ddieu se-se apropiia, si se locuiescu intr'ensulu, sunt: umilinti'a inaintea Atotputernicieii lui Ddieu, rogatiunea, si formarea si desvoltarea intre-

gii sale fiintie spirituale-morale in spiritulu bisericeii, astfelu, cá acestu spiritulu, si respective, cele trei momente, cari lu constituiescu: pacea, lucrulu si iubirea de ómeni, emanata din credinti'a si iubirea facia de Ddieu se-se véda, si observe in fiecare actiune a preotului.

Duchulu santu este subiectulu, carele lucréza, si revérta darurile sale asupra credintiosiloru, ér omulu (preotulu) este numai organulu veditu, prin a carui'a viétia si colucrare credintiosii se apropia de Ddieu, si primescu darurile cele bogate ale indurării celei nemarginite dumnedieesci, cá astfelu se póta intrebuintia talantulu celu insemnatu, pre carele lunumim viétia, pentru fericirea lor vremelnica si vecinica.

Preotulu armatu cu credinti'a in divinitatea institutiunii preotiei, si carele alimentéza, si intaresce nentreuptu in mintea si inim'a s'a acésta credintia prin mijlócele amintite mai sus: prin umilintia, prin rogatiune si prin formarea si desvoltarea intregii sale fiintie in spiritulu bisericeii, — a intrat, si continua a merge cu pasi siguri pre calea, carea conduce cu succesu poporulu la mantuire si la acea perfectiune crestinesca, prin carele omulu traiesce pentru prémarierea lui Ddieu, si propri'a s'a fericire vremelnica si vecinica.

Credinti'a in divinitatea institutiunii preotiesci este sufletulu vietii si activitatii pastorale dupa cuventulu Domnului: „celu ce crede intru mine faptele, pre cari eu le facu, si acel'a le va face, si mai mari decât acestea va face“; (Ioan 14, 12.), éra „Mangaitoriulu, Duchulu celu santu, pre carele lu-va tamite Tatalu intru numele meu, acel'a ve va invetiá pre voi tóte, si ve va aduce aminte de tóte“ (Ioan 14, 26.).

Numai armatu fiind preotulu cu credintia neclatita in divinitatea institutiunii preotiesci, — vede si

semte in doctrin'a evangheliei si in desvoltarea istorica a bisericeii lui Christos acea comóra nepretiuuta de sciintia si intiepletiune, menita a-i formá mintea si inim'a, menita a-lu deprinde, cá se cugete, si se semta, se vieze, si se lucreze in spiritulu doctrinei si vietii bisericeii lui Christos. Numai prin credinti'a in divinitatea institutiunii preotiesci semte, si afla preotulu in doctrin'a si in desvoltarea istorica a bisericeii lui Christos mijloculu unicu de a-se innoi dilnic pre sene si prin colucrarea s'a cá organu vediu si consciu alu bisericeii a contribuí la inoierea vietii poporulu in spiritulu crestinescu, ér in crucea lui Christos vede, si afla acelu razimu puternicu si toiagu, vecinic activu, prin carele si-dedica, si jertfesce intréga viéti'a s'a intru stepanirea si conducerea credintiosilor pre calea cea drépta a vietii, carea conduce cu sporiu si sigurantia popórele la manþuire.

IV.

Pregatirea pentru preotia.

Preoti'a este menita de Intemeiatoriulu ei: cá se imbine pamentulu cu Ceriulu, si se realizeze cuventulu Domnului, cuprinsu in rogatiunea domnesca: „vina imperati'a t'a fia voi'a t'a, precum in Ceriu asia si pre pamentu.“

In urmare din menitiunea preotiei cá institutiune divina resulta: ca pregatirea candidatulu la preotia si a preotulu in genere are a-se estinde in materia in doue directiuni, si anume: a cunósce pamentulu si rezultatele obtienute prin viéti'a si activitatea mintii omenesci dela inceputu si pana in diu'a de astadi, incát acestea vinu in legatura cu activitatea pastoralá, — seau ceea ce numim cultura generalá umana, si apoi a cunósce modulu, in care s'a descoperit pre sene Ddieu omului, planulu divin si vointi'a divina cuprinsa in acésta revelatiune, modulu si form'a, prin carea biserice'a, cá depositara a acestei revelatiuni si-a inceput si-si continua mersulu si calea spre desvoltare si perfectiune, seau ceea ce numim calificatiune specialá teologica.

Pre langa aceste cunoscintie materiale, seau pre langa acésta cultura materialá: generalá umana si specialá teologica se recere cu deosebire o cultura formalá, sub carea intielegem: abilitatea si capacitatea preotulu de a pune cu succesu in aplicare cunoscintiele materiale, pre cari le posede, in servitiulu vietii si activitati sale pastorale.

In considerarea apoi, ca biserice'a ortodocsa conform dispusetiuni canonulu 34 apostolescu este impartita in bisericeii particulare-nationale autonome, precum si in considerarea, ca fiecare natiune si-are particularitati sale: in limba, in datine si in firea propria, seau in caracterulu specificu nationalu, —

este naturalu, ca dela preotu se recere o cunoscintia cá mai esacta a individualitati nationale a poporulu, carui'a servesce, si respective o cunoscintia esacta a psihologiei speciale a poporulu, carele apartiene bisericeii sale nationale.

Preotulu romanu numai atunci va poté fi pre deplin in servitiulu poporulu seu, daca pre langa cultur'a materialá: generalá-umana si pre langa cultur'a specialá teologica va cunósce pre deplin individualitatea, si respective psihologi'a specialá a poporulu romanu.

Individualitatea nationalá a poporulu romanu o cunóschem numai prin unu studiu cá mai perfectu alu limbei si literaturii romane, mai cu seama a literaturii si poesiei poporale, precum si prin unu studiu amenuntitu alu datinelor religiose si nationale ale poporulu romanu si infine prin cunóscrea firei, seau a caracterulu specificu alu poporulu romanu, asia, precum se manifestéza acestu caracteru in modulu de gandire si viétiá alu poporulu romanu in productiunile si conceptiunile mintii si fantasiei sale si in lupt'a s'a de veacuri pentru esistentia si desvoltare.

Studiulu profundu alu limbei poporulu se impune preotulu din motivulu, ca numai prin o deplina desteritate si cunóscre a limbei póte se devina preotulu in privinti'a formalá predicatoru ascultatulu cu placere, si numai astfeliu póte influentiá prin predica cu sporiu si cu succesu asupra mintii si inimiei credintiosilor.

Studiulu datinelor si alu caracterulu specificu alu poporulu se impune preotulu din motivulu, ca numai prin acestu studiu póte se cunósca preotulu trebuintiele dilnice ale poporulu, precum si trebuintiele si mijlócele unei desvoltari repedi si cu sporiu si trainicia pre tóte terenele vietii.

Numai cunoscénd preotulu esact si pre deplin trebuintiele, virtutile, slabitiunile si preste tot aplecările poporulu vá poté imbiná cuventulu lui Dumniedieu, si va poté administrá tainele astfeliu, cá se previna slabitiunile poporulu, si va poté lucrá la delaturarea acelor'a cu succesu, ér pre de alta parte va poté promová virtutile si tendentiele bune; si numai astfeliu va poté colucrá cu succesu la creșterea si innoirea vietii poporulu in spiritulu evangheliei si alu bisericeii lui Christos.

V.

Cultur'a formalá a preotulu.

Cunoscintiele materiale, pre cari le posede cinev'a din ori ce ramu de sciintia potu se remana adese ori o litera mórtá, unu capitalu nentrebuintiatu, daca omulu nu si-a cascigat abilitatea si desteritatea de a-se folosí de ele in viéti'a si activitatea s'a, si anume daca nu s'a deprins inca din scóla, cá in totu ceea ce invétia, si scie, se afle si calea si modulu, cum se-le puna a-

celea intrand in viétia in aplicare in folosulu seu si in folosulu desvoltării societății, carei'a apartiene si servește.

Omulu pentru esemplu a sciut din timpulu, de cand a pus cea dantai óla cu coperisiu la focu, cá se-si férba de mancare, ca aburulu, carele se desvólta in óla prin ferberea apei, arunca si mana coperisiulu ólei; si prin urmare omulu multu timpu a cunoscut in materia puterea aburului, a sciut adeca, ca aburulu mana poverile; dar acésta cunoscintia materiala a remas veacuri multe unu capitalu spiritualu mortu si fara de nici unu folosu pentru omu, pana atunci adeca, pana cand o minte cugetatória a venit, si a constatat, ca precum mana aburulu coperisiulu ólei, — care ferbe la focu: tocma'asia póte duce si maná poverile in masin'a dela drumulu de feru, si tocma asia póte inlocuí si substituí puterea omului si a ómenilor in industria si in economia, asia, precum faptime lu-vedem astadi lucrând in diferitele masine, in cari lu-vedem prinsu la lucru si intrebuintiatu in servitiulu omului.

Din esemplulu acest'a se vede, credem, destul de evidentu, ca cunoscintiele materiale din ori ce ramu de sciintia devinu numai atunci o putere de lucru activa, o arma viia si productiva, cand omulu s'a deprins a cugetá, si respective a aplicá cunoscintiele materiale in afacerile si trebuintiele vietii si positiunei, pre carea o ocupa.

Purcediend de aici constatám, ca pre cât este de mare trebuint'a preotului de a posede unu capitalu cât mai mare si mai vastu de cunoscintie materiale: generale-umane si speciale teologice: pre atât si chiar in mesura si mai mare are trebuintia de a-se deprinde a cugetá, si respective de a scí se aplice si se puna in factica intrebuintiare cunoscintiele materiale, pre cari le posede.

Cultur'a formalá a preotului, si respective punerea in aplicare a cunoscintielor, pre cari le posede, trebuie se-se vadésca, si se-se manifesteze mai antaiu asupra formării si educatiunei fiintiei sale spirituale morale.

Preotulu d.e. este chiamatu se reprezenteze in modulu seu de gandire si actiune intru tóte spiritulu bisericeii: pacea, lucrulu si iubirea de ómeni; si deci numai atunci va poté corespunde intru tóte chiamării sale, daca in intregu modulu seu de cugetare si actiune, si respective daca in intréga fiinti'a si persón'a s'a se va vedé si dovedí intru tóte spiritulu bisericeii: iubirea de pace, iubirea de lucru si iubirea de ómeni.

Nu mai formandu-si si educandu-si preotulu intréga fiinti'a s'a spirituala-morala, si pre langa acést'a numai priveghian d nencetat asupra vietii sale si a credintiosilor sei cu scopu, cá se-se póta indreptá pre sene si pre credintiosii sei, si nu mai rogandu-se nencetat pentru sene si credintiosii

sei póte se devina, si se fia preotulu ceea ce trebuie se fia dupa positiunea, de carea s'a invrednicitu in biserica: indreptatoriu alu credintiei, tipu blandetielor, indreptatoriu si pazitoriu alu moravurilor si reprezentante si conducetoriu neobositu alu bisericeii si poporului pre tóte terenele vietii.

Pregatirea, si respective cultur'a formalá a preotului consiste intru a-si insusí acelu modu de viétia si activitate, pre carele lu-aflám la barbatii, cari s'au distins prin viéti'a si activitatea lor intru propagarea si activarea religiunei crestine in viéti'a si faptele credintiosilor cu incepere dela apostoli si pana in diu'a de astadi.

In religiune nu se cere numai, cá se cunóscem principiile de credintia si viétia, cuprinse in evangelia, ci se cere ceva mai multu, si anume se cere; cá se sentim, si se-ne formám intréga fiinti'a nóstra astfeliu, — cá in viéti'a si faptele nóstre se-se véda, si constate faptime, crestinatatea nóstra, realitatea principiilor de credintia si viétia, cuprinse in evangeli'a lui Christos si activate in biserica prin viéti'a si activitatea ei de veacuri. Pentru viéti'a si activitatea pastoralá avem regule si principii, dar cunóscerea acestor principii si regule nu este suficienta; ci se cere mai multu, se cere a calcá in urmele acelor barbati mari, cari s'au distins in biserica prin santieni'a modului lor de gandire si actiune, si dupa modelulu acelor'a a-ne cresce si formá fiinti'a nóstra astfeliu, ca in viéti'a si activitatea nóstra pastoralá se podem activá vointi'a lui Ddieu si constatá unu modu de gandire si actiune intru tóte corespundetoriu modului de gandire si actiune alu dascalilor bisericeii.

Astfeliu studiulu istoriei bisericesci este mijloculu principalu pentru cultur'a formalá a preotului.

Din sant'a scriptura si din sant'a traditiune cunóscem vointi'a lui Ddieu; ér din istori'a bisericesci cunóscem, si aflám cum apostolii si urmatorii lor, barbati cei mari ai bisericeii au pus faptime in lucrare acésta santa si dumnedieésca vointia, si strelucind prin virtutile si jertfirea lor pre altariulu Domnului au cladit si desvoltat acésta santa institutiune pana in diu'a de astadi.

Biserica' lui Christos lucréza, si póte activá vointi'a lui Ddieu in viéti'a si faptele credintiosilor prin organele sale, prin preoti; ér preotulu este in stare a corespunde sublimei sale misiuni numai atunci, cand preotulu prin studiulu santei scripturi si santei traditiuni si prin studiulu istoriei bisericesci si-a format astfeliu inim'a s'a, cá se senta, se gandésca, se voiésca, si se lucreze numai in spiritulu si vointi'a Domnului, in spiritulu si modulu de gandire si actiune, pre carele lu-aflám la barbatii mari, cari in decursulu veacurilor prin faptele si virtutile lor au dat directiune in biserica.

Prin viéti'a si activitatea pastoralá preotulu

stepanesce, si póte stepaní viéti'a si faptele credintiosilor numai atunci, cand însuși este stepanitu de spiritulu bisericeii in intréga fiinti'a si activitatea s'a.

Acést'a este valórea si puterea culturai formale a preotului.

VI.

Momente de valóre pastoralá in periód'a prima a istoriei bisericesci.

Fiind de atât'a pretiu si valóre cultur'a formala a preotului, si fiind istori'a bisericesca unu mijlocn atât de insemnatu pentru formarea si educatiunea formala a preotului vom încercá in cele ce urméza a face o scurta privire preste istori'a bisericeii cu scopulu de a cautá in fiecare periód'a momentele de valóre pastoralá, momentele, prin cari preotulu se póte educá si innoí in privinti'a desvoltării sale formale.

Biseric'a lui Cristos cá atare si-incepe viéti'a si activitatea s'a cu formarea primei comune bisericesci in Ierusalim dupa pogorirea Duchului sant preste apostoli, intemplata conform fagaduiutiei Domnului. Cu celu dantai pasu alu bisericeii, cu cea dantai functiune preotiésca, cu cea dantai cuventare rostita de apostolulu Petra in Ierusalim biseric'a intra in celu mai aprigu conflictu cu intréga lumea de atunci, si anume cu: jidovismulu, cu paganismulu si cu statulu celu puternicu alu Romei vechi. Denunciata de jidovi si de pagani puterniceii stepaniri lumesci a Romei vechi biseric'a prin gónele cele aprige, pornite de catra puterniciei imperati romani in contra ei, primesce botezulu de sange; dar precum dice Tertullian „din sangele martirilor resare sementi'a crestinilor.“ Din morméntarile multimei celei mari a martirilor crestinatátii se inaltia cu tóta puterea biruinti'a si triumfulu crestinismulu si alu bisericeii crestine in contra jidovismulu, paganismulu si a puterniculu statu romanu. Galileenii necunoscuti, cari traisera retrasi si ascensi pana la pogorirea Duchului santu preste densii si urmatorii lor, crescuti si formati in acelasi spiritulu alu Domnului si in acelasi spiritulu apastolicu punu armele bisericeii: evangeli'a si crucea Domnului in lupta pre viéti'a si mórte cu legiónele romane; si legiónele Romei se inchina evangeliiei si crucii Domnului. Biseric'a biruiesce asupra puterii dómnei lumii de odinióra.

Dupa o lupta crancena de aprópe trei veacuri imperatulu Constantin ridica sant'a cruce pre ruinele templelor dieitátilor pagane; si se realizéza in tóta splendórea s'a cuventulu, rostitu de Gamaleilu in sinedriu catra jidovi, cand acesti'a se sfatuiáu se omóre pre apostoli: „si acum dicu voue, opriti-ve dela ómenii acesti'a (dela apostolii Domnului), si-ii lasati pre ei, ca de va fi din ómeni sfatulu, seau lucrulu acest'a se va risipi; ér de este dela D dieu nu-lu veti poté risipi.“ (Faptele apostolilor 5, 38 si 39).

Periód'a prima a bisericeii si biruinti'a bisericeii prin lupt'a sustienuta in decursu de aprópe trei veacuri

asupra puterii intregii lumi este bogata in momente de valóre pastoralá. In acésta periód'a se vadesce, si se dovedesce divinitatea institutiunei bisericeii si a preotiei cá putere capace a birui „lumea“ si aplecările „lumii“. Functiunile pastorale se seversiescu dupa prescriptele Domnului si dupa traditiunile apostolice. Episcopi, preoti si diaconi ducu o viéti'a pastoralá de modelu pentru tóte veacurile: in rogatiune, in propagarea cuventulu lui Ddieu, in practicarea virtutilor crescine, intru aperarea doctrinei celei adeverate a Domnului prin scrieri apologetice facia de pagáni si de eretici si in jertfirea vietii pentru evangeli'a si crucea Domnului; ér credintiosii prin santieni'a moravurilor prin ascultarea si supunere neconditionata de cuventulu Domnului si de glasulu si conducerea ierarchiei, punu pre pagani in uimire si cretinismulu se latiesce, si ocupa totu mai multu terenu. Biseric'a viia a lui Christos: preoti, episcopi si crestini se intarescu in credintia, se imbarbatéza la fapte si martiriu, la viéti'a in iubire si deplina armonia crestinésca intre pastori si pastoriti, servind cu totii de o potriua scopulu celu mare alu bisericeii, si afirmandu-se astfelu cretinismulu pentru toti vecii de o putere nebiruta.

Scrierile pastorale din acésta periód'a sunt bogate in spiritulu Domnului si alu dragostei crestinesci, si potu servi de modelu vecinicu pentru viéti'a si activitatea pastoralá.

Din scrierile pastorale, remase din acésta periód'a citám aci urmatórele:

Clemente, episcopulu Romei reposatu la anulu 100, intr'o epistola, adresata crestinilor din Corint, ii-sfatuiiesce pre acesti'a a vietiiu intru blandetie unulu cu altulu, in buna intielegere si in dragoste fratiésca, — dicendu-le intre altele urmatórele: „cu cât cinev'a dintre voi s'a ridicat si trece de omu mai bogatu in credintia, mai intieleptu in cunóscerea scripturilor si mai bogatu in fapte bune, cu atât se fia mai umilitu, si cu atât se stariéscá mai multu a face lucruri, cari ve sunt voue tuturor de folosu si nu numai luisi.¹⁾

Policarpu, episcopulu din Smirn'a reposatu la anulu 165 cu mórte de martiru scrie in o epistola pastoralá, adresata crestinilor din Filippi intre altele urmatórele: „Preotii se fia cu deplina compatimire si durere catra toti, se indrepteze pre cei retaciti, se nu tréca cu vederea pre orfani, pre veduve si pre seraci; se-se siléscá a face totdeuna binele inaintea lui Ddieu si a ómenilor, se-se retiena dela manía, si se-se feréscá de lacomia, se nu judece pre nimenea dupa simpathii, seau antipathii personale, se nu créda vorbelor si pírelor, ce le ridica ómenii, unii in contra altor'a, se nu fia nici odata pré severi in judecátile lor, si se aiba totdeuna in vedere, cand

¹⁾ Ad. Corinth. ep. I.

pronuncia judecata asupra altor'a, ca toti suntem supusi peccatului.²⁾

Ireneu (rep. 203) vorbind despre tarí'a cea mare a bisericeii lui Christos, carea este zidita pre temelí'a cea neclatita a apostolilor serie in cele cinci càrti ale sale contra eresielor urmatóarele: „cararea pastorilor bisericeii duce preste intréga lumea; predic'a bisericeii este puternica si adeverata, biseric'a cunósce numai o cale, carea conduce la mantuire, si acésta cale o aréta lumii intregi. Bisericeii i-este incredintiata lumin'a lui Ddieu si intieptiunea lui Ddieu. Biseric'a predica cu aceeaasi incredere si taría pre ulitia, de pre zidurile cetàtii si dela portile cetàtii, — pentru ca biseric'a predica in totu loculu adeverulu, biseric'a este sfesiniculu, carele pórtá lumin'a lui Christos.³⁾

Sunt de unu deosebitu interesu pentru viéti'a si activitatea pastoralá scrierile din períód'a acest'a, ale lui: Ciprian, Clemente Alexandrinulu, Tertulian, si Dionisiu Areopagítulu.

Ciprian vorbind despre rogatiunea domnésca dice: „se-ne rogám Domnului, cum ne-a invetiát dascalulu nostru celu dummedieescu, se ne rogám cu tóta incredereá, cand ne adresám lui Ddieu cu propriiele sale cuvinte, cand rogatiunea lui Christos se inaltia in Audiulu Lui. Tatalu va cunósce, in rugatiunea nóstra cuvintele Fiului Seu. Christos, carele locuiesce intru noi se vorbésca si prin rostulu nostru; si dupa ce pre Densulu Lu-avem rogatoriu inaintea Tatalui pentru peccatele nóstre, — se-ne rogám pentru iertarea acelor peccate prin propriiele Lui cuvinte.⁴⁾

Reprivind asupra celor espuse pana aci constatám, ca: triumfulu si biruinti'a crestiniismului preste multimea armelor dusimane este resultatulu colucrării momentelor de valóre pastoralá, pre cari le aflám in acésta períód'a la pastori si pastoriti si a ingrijirei celei vecinice a Domnului, prin carea tramine ajutoriulu seu celu puternicu bisericeii sale si tuturor acélor organe ale acestei ddieesci institutiuni, cari inspirate de credinti'a in divinitatea acestei institutiuni se dedica pre sene si fiinti'a lor in serviutiulu realisării programului celui vecinic alu bisericeii lui Christos.

Gónele pornite in contra bisericeii se aréta de unu lucru zadarnicu si neputintiosu facia de momentele pastorale din partea pastorilor: credinti'a in divinitatea institutiunii, priveghiarea neadormita, rogatiunea continua, lucrulu neobositu in serviutiulu bisericeii si popórelor, o viétiá si activitatea pastoralá de modelu, abnegatiunea si jertfirea de sene in serviutiulu opului celui mare alu crestiniatáti; ér din partea pastoritilor o ascultare si supunere neconditionata vointiei Domnului si glasului organelor vii si

active ale Lui si o viétiá intru tóte corespundietória vointiei lui Ddieu in armonia si iubire fratiésca unii facia de altii si o armonia deplina intre pastori si pastoriti si aceeaasi abnegatiune de a-se jertfi pentru evangeli'a si crucea Domnului si a primii chinurile si mórtea din partea gonacilor crestinatáti.

Augustin Hamsea.

Viéti'a si activitatea episcopului din Salamis Epifanie.

In sirulu barbatiloru, cari s'au distinsu cá scrietori bisericesci in restimpulu de inflorire a literaturéi, urméza Epifanie. S'a nascutu pe la an. 310, in Palestin'a, din parinti jidovesci. Perdiéndu-si de timpuriu parinti, s'a increstinatu in etate cam de 16 ani. Educatu fiind de calugeri a invetiátu dela ei, si s'a imprimatu adéncu in sufletulu lui o iubire adeverata catra viéti'a ascetica. Spre a se perfectioná in acestu modu de vietuire a caletoritu la Egiptetu, unde a petrecutu mai multi ani la monachii desiértulu sceticu. Re'ntorcéndu-se a intemeiatu elu insusi in patri'a sa o manastire, alu carei prepositu a fost prin 30 de ani. Renumele lui a strabatutu peste marginile Palestinei. Pentru meritele ce 'si le-a castigatu a fost inaltiatu la an. 367 in scaunulu metropolitanu alu Salamisului, de pe insul'a Cipru.

In administrarea si pastorirea diecesei sale a fost unu modelu de credintiá, zelu si activitate neobosita; dar mai vértosu a escelatu prin abnegatiunea si filantropi'a sa. Inca din tineretiile sale a primitu o cultura científica, a cunoscutu si vorbitu 5 limbi: grecésca, evraica, latina, siriana si egipténa. Cá consecintiá a cresterei sale manastiresci se póte considerá atât unilateralitatea, cât si óre-careá marginere a sa, de cari erá cuprinsu mai vértosu in vederile si judecatile sale. Cá contrariu pronuniatu a lui Origen, nutriá o ura nespuse de mare fatia de invetiaturile origenistice, pe cari le credea si privea de cea mai mare eresie. Ur'a acést'a nedumerita a adus'o dreptu moscenire dela calugerii desiértulu scetic, cari toti erau antiorigenisti, in opunere catra cei de pe muntii nitrici (séu a Nitrici), cari din contra erau origenisti infocati. Fiind elu evreu de nascere, a urgisitu fórté tare icónele religióse din biserica. Pentru atitudinea si energi'a sa 'si-a castigatu o veneratiune atât de universalá, in cât imperatulu arian Valens, carele dealtmintrea a esilat aprópe pe toti episcopii ortodocsi mai insemnati, n'a cutezatu se ii faca nici unu reu, nici sè se atinga de elu, cu tóte ca erá unulu dintre cei mai rigoristi prelati ortodocsi. A primitu invitari fórté onorifice si magulitórie pentru elu, odata la unu sinodu din Antiochi'a, ér de alta data la unu conciliu din Rom'a, sub episcopulu Damasus.

Ur'a in contra origenismului si netoleranti'a icóneloru in biserica, 'l impinsera de a comite acte necorecte, si cam compromitetória pentru dènsulu.

²⁾ Epistola ad Philipp. c. 6.

³⁾ Adevers. haeres. liber V. c. 21.

⁴⁾ Opera Cypr.

Asia caletorindu la anulu 390 din Cipru la Palestin'a, spre a cercetá pe episcopulu din Ierusalimu Ioanu, si spre a-si revedé patria, a visitata in Ierusalimu si o biserică, pe usile carei'a aflându o pânza, pe carea erá zugravita chipulu unui sântu, a rupt'o in present'i'a multor credinciosi in dóue, si a dat'o servitoriului bisericii, cá se invélésca unu mortu mai seracu cu ea. Tot cu acést'a ocaziune, sciind cá episcopulu locului erá originist, incede a predicá contra origenismului, a se incaiará cu Ioanu, si a veni cu elu in conflictu, la carele au luat'u apoi parte si 2 apuseni eruditi, cari petreceau pe atunci in Palestin'a, a nume Ieronim si Rufin. Pe partea lui s'a dat Ieronim, ér Rufin a statu pe partea lui Ioanu. Astfeliu se desbinara si indusmanira amarnicu. acesti 2 prieteni vechi si intimi. Ba Epifanie merse asia de departe, in cât in cont'a legiurilor canonice a seversitu in Palestin'a, fara scirea si invoirea lui Ioan, o hirotonie, sântindu in presbiteru pe Paulinian, unu frate a lui Ieronim, pentru monastirea acestui'a. Tot ur'a sa pestrecuta fatia de origenismu a folosit'o si intrigantulu arhiepiscopu din Alexandri'a Teofil atunci, când catra finea vietii betranului Epifanie, l-a induplecatu, ca elu se convóce si se tiena in Constanti'a (Salamis) unu sinodu, spre a-i condamnă pe origenisti; ba sub cuvântu, ca si Ioanu Crisostom, arhiepiscopulu Constantinopolei ar aderá la origenismu, si cá ar fi asiadara origenistu, l-a fost indemnatu pe onestulu dar miopulu veteranu, ca se calatorésca in anulu 402 la Constantinopolea, si se lucre acolo contra lui Ioanu Crisostomulu, carele afirmative ar fi fost patronulu origenismului. Crisostom 'l intimpina cu demnitate pe Epifanie, carele s'a dusu ca se agiteze contra lui, si 'l primesce cu multa afabilitate, asia ca dupa ce acést'a in curénd, cunósce starea afacerei in lumin'a ei cea adeverata, convingéndu-se ca a fost sedusu prin intrigele si machinatiunile lui Teofil, disgustatu parascesce orasiulu, dicéndu catra amicii acestui'a, ca le lasa loru palatulu, intrigile si fatiarnici'a, si cu graba se re'ntórcé la ale sale. Cuvintele din urma le-a rostitutu póte in presimtirea mortii sale subite, cáci inca pe cale a muritu, in etate de 93 de ani, la an. 403.

Dela elu ni-au remasu mai multe scrieri, cari cuprindu 3 tomuri din editiunea lui Migne. In aceste ni se presenta, ca unu barbatu erudit, diligentu, onestu, sinceru si iubitoriu de adeveru si dreptate; dar unilateralu, putienu critica, putienu logicu si putienu liberalu.

In opulu seu dogmatic intitulatu „Αγχωροτός“ espune in 121 de cap. invetiatur'a credintiei in punctele ei cardinale, spre invetiarea ereticiloru si a crestiniloru mai putienu invetiati. Prin doctrinele cuprinse in acestu opu, inia'a crestinului se intaresce in credintia, dobândesce o a n e o r a tare si nemiscata (de aici si titlulu cărți) pe marea vietii acestei'a. Cartea acést'a a scris'o la indemnulu duor preoti si unui lumeanu. La indemnulu duor calugeri a compusu o

eresiologie, adéca o istoria a eresiloru in 3 carti, sub titlulu Πανάριον ἤτοι κιβώτον κατὰ αἵρέσεων, adéca: cutie pentru doftorii (Heilmittel-kästlein). Tóte eresile, 80 la numeru, incepénd dela samarineni si pana pe timpulu seu, le espune si tractéza mai pe largu in opulu acest'a. Prescurtarea scrierii acestei'a pórtă titlulu „Ἀνακεφαλαιώσεις.“ S'au mai pastratu dela elu dóue opuri archeologicibiblice. Unulu e intitulatu „Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν“ (De mensuris et ponderibus), adéca „Despre mesuri si cumpene,“ in 24 de cap. Dar titlului corespunde numai cap. 24, cáci in celelalte premergátorie e vorba de canonulu si traducerile T. V. In timpulu mai nou s'a aflatu cartea acést'a in traducere siriana, dar amplificata, si anume cu 37 de cap. cari tractéza mai departe despre mesurile si cumpenele biblice, si cu alte 19, cari se ocupa cu geografi'a si astronomi'a biblica (adéca a Evreilor). Celalaltu opu pórtă titlulu „Περὶ τῶν δώδεκα λίθων“, adéca, despre cele 12 petri de pe pectoralulu archiereului T. V. si e mai putienu insemnatu, decât cele mai sus insirate. Dóue epistóle, ce le-a adresatu, un'a lui Ieronim, alt'a lui Ioanu din Ierusalim, cari se referescu la cért'a origenistica, le avem numai in traducere latina. — Afara de aceste scrieri exista inca unu numeru considerabilu de opuri cari pórtă numele acestui barbatu activu, dar tóte sunt false si neautentice.

Dr. Tr. Puticiu.

Proiectu de lege

despre institutiunea pentru ingrijirea copiiloru mici.

(Continuare.)

Capu IV.

Indatorirea de a ridicá si intretiené institute si asile pentru ingrijirea copiiloru mici.

§. 14. Fia-care orasiu, provediutu cu dreptu municipalu, precum si fia-care orasiu centru alu unui comitatu, fara considerare la marimea dării sale directe catra statu, asemenea fia-care comuna, care dimpreuna cu locuitorii sei platesce mai multu de 15,000 fl. dare directa catra statu, suntu datori din propriiele loru mijlóce a ridicá unulu, séu mai multe institute, pentru ingrijirea copiiloru mici si a aplicá institutóre pentru copii in numeru sufficientu. Datorinti'a acést'a se impune numai in casu, déca in respectivulu orasiu, séu in respectiv'a comuna suntu celu putienu 40 de copii, cari nu mai potu fi primiti in institutele deja esistente pentru ingrijirea de copii mici si déca acestia acasa nu potu avé supra-veghiere si cautare permanenta. Unu asemenea institutu pentru ingrijirea de copii mici numai cu permisiunea ministrului de culte si instructiune publica se póte preface in asilu de copii.

§. 15. Acele comune, cari platescu anualu dare directa catra statu 10 pana la 15,000 florini, déca

au celu putienu 40 de copii, lipsiti de permanenta ingrijire, suntu obligate a ridicá asile de copii; comunele, cari platescu mai putienu de 10,000 fl. dare anuala catra statu si au celu putienu 15 copii lipsiti de cautare permanenta, suntu obligate a ridicá asile de véra, séu provisorice.

§. 16. Comunele mentionate in §-ii 14 si 15 suntu datóre a ridicá institute pentru ingrijirea copiilor mici, ori asile de copii si pentru copii, cari locuescu prin baragane (puste), déca relatiunile locale permitu acést'a.

§. 17. Comun'a lipsita de avere si alte venituri are dreptulu a impune, pentru ridicarea si sustinerea institutului si a asilului, pentru ingrijirea de copii, o dare care nu póte trece 3% din sum'a dării directe catra statu. Acestu adausu de dare se socotesce in percente dupa darea de pamentu, dupa darea de casa, dupa darea de castigu, dupa darea societátilor obligate la depunere de socoteli publice, dupa darea montana, in fine dupa darea de capitalu si renta; in privinti'a incassarii se urméza in intielesulu articolului de lege 44 din 1883 despre administrati'a dariloru publice, inse interese dupa restantie nu se iau nici-odata. Obligati de a plati acestu adausu de dare suntu numai acei locuitori si posesori ai comunei, ale caroru contribuiuri la sustinerea unui institutu, séu a unui asilu pentru ingrijirea de copii mici in aceeași comuna nu ajungu la sum'a de 3% a dării loru directe, mentionata in punctulu precedentu.

Aceia, cari sustienu unu institut, pentru ingrijirea de copii mici, ori unu asilu pe unu baraganu (pusta) apartienetoru acelei comunei, nu suntu obligati a plati unu asemenea adausu de dare. Acelea comune, alu caroru adausu de dare trece peste 20% a dariloru directe, numai cu voi'a ministeriului de interne si de finantie potu impune prin aruncu unu adausu de dare, pentru scopurile unui institutu pentru ingrijirea de copii mici ori a unui asilu.

§. 18. Statulu are si dreptulu si datorinti'a a ridicá in totu loculu, chiar si in baragane, institute pentru ingrijirea de copii mici, ori asile de copii, déca relatiunile locale pretinde acésta si numai déca o afla de lipsa; in acestu casu se póta se pretinda cele 3% cá adausu de dare dupa § 17, déca in aceea comuna nu s'ar fi facutu deja aruncu in folosulu institutului, ori asilului pentru ingrijirea de copii mici. Inse si la platirea acestui adausu de dare potu fi obligati numai aceia, cari pentru intretinerea altui institutu, séu asilu pentru ingrijirea de copii mici nu platescu deja cele 3% .

§. 19. In astfelu de comune, unde dupa § 9 alu art. de lege 15 din 1883 s'a impusu deja spre scopuri culturale unu adausu de dare, care face 3% din darea directa catra statu, si din care celu putienu $\frac{2}{3}$ se folosesce in folosulu institutelor pentru ingrijirea de copii mici, in aceste comune dicu nu se mai póte impune arunculu de dare prevediutu de §-ii 14 si 18.

§. 20. In institutele si asilele pentru ingrijirea de copii mici, cari apartienu statului, ori comunelor, trebuie primitu ori ce copilu fara considerare la confesiune séu limb'a s'a materna. In institutele pentru ingrijirea de baeti sustienute de statu, séu de comune, se póte luá dela frecuentatori potrivit cu referintiele locale o tacsca moderata, inse parinti cari i-si dovedescu saraci'a, suntu dispensati de plat'a acestei tacsce. In asilele statului si ale comunelor copii capata ingrijirea gratuita. In casu cand intr'o comuna nu s'ar ridicá unu institutu pentru ingrijirea de copii, nici din partea statului, nici din partea comunei, atunci trebuie se se primésca in institutulu séu asilulu pentru ingrijirea de copii mici, redicatu de vre-o confesiune, séu de vre-o pesóna juridica fia-care copilu fara deosebire de confesiune si de limb'a lui materna, dér numai cu restrictiunea numelu in intielesulu §-lui 6.

(Va urmá.)

D I V E R S E.

* *Steagu nou bisericescu.* Plugarii romani ortodocsi din Arad contribuind din obolulu lor au cumperat unu nou steagu bisericescu pre seam'a santei nóstre biserici din Aradu. Acestu steagu s'a santit Duminec'a trecuta dupa ritualulu bisericescu, si s'a asiezat in biserica catedrala.

Felicitám pre frati nostri plugari pentru acésta jertfa adusa pre altariulu Domnului! Steagulu, donatu de densus santei biserici este o noua dovéda, ca este viu si puternicu sentiulu de pietate crestinésca in inim'a plugariului romanu.

Ddiu se primésca acésta jertfa a plugarilor romani, si se li-o resplatésca insutit si inmiitu!

* *Nou pamentu bisericescu.* Comun'a bisericesca Feregihazu in tractulu protopresviteralu alu Lipovei urmand dispusetiunilor, emanate din partea venerabilului sinodu si consistoriu eparchialu de a investí banii bisericesci in realitati, a cumperatu in decursulu anului curentu douedeci si patru jugere catastrale de pamentu in pretiu de 2800 fl. v. a. cu mentiunea, cá dupa timpu din venitul acestui pamentu se contribuiésca la ameliorarea dotatiunei preotiesci si invetiatoresci.

Felicitám pre comitetulu parochialu si poporulu nostru din Feregihazu pentru acestu frumosu inceputu, facutu in directiunea de a contribuí la asigurarea bisericeii si la ridicarea poporului nostru!

* *Inmormentarea* regretatului invetiatoriu Petru Popoviciu din Aradu s'a intemplatu Duminec'a trecuta la 2 óre dupa amédi. Servitiulu funebru s'a oficiat in biserica catedrala din Arad prin ieromonachii: Augustin Hamsea si Vasiliu Mangra, preotii: Gavriil Bodea, Ilie Dogariu si N. Petran, protodiaconulu Ignatie Papp si ierodiaconulu Dr. Traian Puticiu in fiinti'a de facia a Pré Santiei Sale, parintelui Episcopu Ioan Metianu, a inteligintii romane din locu si a unei mari multimi de poporu, — ceea ce este o noua dovéda, de-

spre faptul, ca la noi se pretiuiescu foarte multu ómenii angajati in servitiulu instructiunei poporului. — Cantările funebrele le-a executat trei coruri, si anume corul elevilor dela seminariulu diecesanu, corulu societății „Progresulu“ si corulu plugarilor din Micalac'a.

* *Vindecarea tuberculosei.* O telegrama din Berlinu vestesce, că profesorulu Koch a vindecatu pana acumu mai multu de 100 casuri oftica cu mare succesu. Invetiatulu barbatu va tiené, celu multu preste patru septemani, o disertatia despre o noua inventia a sa intr'o conferentia a societății mediciloru. — Despre celu mai nou modu de vindecarea officei „Post“ din Berlinu serie unu lungu articulu importantu, in care se arata procesulu bólei si efectulu ce-lu are asupr'a baccilului, inventi'a lui Koch. — Tot din Berlinu se vestesce, că acolo se va infintia unu mare institutu pentru calificati'a mediciloru in vindecarea bólei officei prin nou'a metoda a lui Koch. Insi inventoriulu i-si urméza prelegerile sale asupr'a vindecarei bólei la mai multe clinice private. Cu privire la modulu de tratare alu bólei sunt mai multe pareri. Dintre tóte inse celu mai siguru este modulu de a injectá medicamentulu sub pielea bolnavului, care pe-trunde in interiorulu corpului si omóra baccilulu, prin ceea ce organele atacate incepu din nou a functioná, incetându progresulu bólei. — Privitoriu la inventi'a lui Koch se mai scrie din Berlinu, că imperatulu Wilhelm urmaresce cu mare atentiune lucrările inventatorului si a cerutu a i-se face o descriere detaiata a vindecarei bólei.

In acelasu timpu cetimu in „Figaro“ din Parisu, că Drulu Letulle dela facultatea de medicina, Drulu Marquesy, ar fi trimisu Academiei medicale, o scrisóre sigilata in care este resolutu tratamentul tuberculosei. Profesorulu Germain-See a inaintatu acést'a scrisóre Academiei. Totdeodata adauge „Figaro“ că in Estissac (departamentul Aube) traiesce unu anume Mathien, care nu este medicu, dér care a vindecatu deja, prin mijloculu injectiuniloru hypodermice 37 bolnavi de plamani, ori cât de inaintata a fost bol'a loru.

* *Espedarea de oue si galitie vii.* In urm'a unui emisu din partea ministrului de comerciulu reg. ung., prin care se ordonéza espedarea urgenta si neintrerupta de oue si galitie vii, directiunea cailoru ferate de statu reg. ung. a luat dispozițiunea, ca pentru espedarea de oue si galitie in relatiunile acele in care s'a espedatu si pana acum mai adese-ori, s'au destinat inainte si precisu trenurile cele mai acomodate, ér pentru espedarile in relatiuni neobicinuite pana acum, se potu folosi chiar si cele de persóne. Transportatori primescu in singuraticéle statiuni insciintiarea, pana la care óra din di se póte efectui predarea, pentru cá predarea se se póta face cu trenulu destinat.

* *Date statistice asupr'a cailoru ferate ale Europei.* Belgi'a are 16.4 kilometri de cai ferate pe o suprafatia de 100 kilometri patrati, Egliter'a 10.1, Tierile de josu 8.50, Germani'a 7.6, Elveti'a 7.2, Fran-

ci'a 6.7, Danemarc'a 5.1, Itali'a 4.2, Austro-Ungari'a 3.8, Portugali'a 2.1, Spani'a 1.9, Romani'a 1.9, Suedi'a 1.7, Norvegi'a 0.5, Rusi'a 0.5. „Gaz. Tr.“

Concursu.

Pe vacant'a statiune invetiatorésca din Aldesci in cerculu inspectoralu alu Buteniloru prin acést'a se escrie concursu cu terminu de alegere pe 21 Novembre a. c. la Serbarea „Intrarii in biserica“, pana candu recurrentii se voru presentá vre-odata in biserica si-si voru substerne recursele sale pe calea oficiulu inspectoralu din Buteni (N. Butyin). — Venitele impreunate cu acést'a statiune — suntu: 100 fl. in bani, salariu anualu, 8 sinice de bucate, 6 sténgini de lemne, stole dela inmormentari, cuartiru, comodu cu gradina de legumi.

Aldesci, la 20 Octomvre 1890.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea: CONSTANTINU GURBANU, m. p. protop. inspect. scol.

—□—

Pentru ocuparea postulu invetiatorésca vacantu din Corbesci, protopresbiteratulu Radnei si inspectoratulu Totvaradiiei, se escrie concursu cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare.

Emolumintele suntu:

- 1) Salariu in bani 105 fl. v. a.
- 2) In naturalii 6 sinice grâu si 6 sinice cucuruz.
- 3) 12 orgii lemne de focu.
- 4) In competinti'a de fenu 24 fl.
- 5) Pentru conferinti'a invetiatorésca 6 fl.
- 6) Pentru famulariulu scólei 5 fl. Cortelu liberu cu gradina de legume.

Doritori de a ocupá acestu postu, suntu poftiti a-si ascerne suplicele lor subscrisului protopresviteru pana la terminulu sus indicatu, fiind construite conform prescri-seloru statutulu organicu.

Totodata suntu poftiti Domnii concurenti, cá in vre-o Dumineca ori serbatóre se se presinte la st. biserica din locu, pentru a fi cunoscuti din partea poporului.

Corbesci, 19/31. Octomvre 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: VASILE BELESIU, protopresviteru.

—□—

Pentru distribuirea a unui stipendiu de 200 fl. din fundatiunea „Elen'a Ghiba-Birt'a,“ se escrie concursu pana in 1 Dec. st. n. a. c.

In sensulu testamentulu, la acestu stipendiu, au dreptulu a recurge numai tineri cari studiéza cu succesu bunu la vre-o scóla publica, si suntu de religiunea gr. or. si de nationalitate romana séu gréca, din comitatele: Arad, Bihoru, Bichisiu si Cianadu, si ai caroru parinti n'ar fi in stare a-i sustiené la studii.

Rudeniile fericitei fundatóre voru avea preferintia.

Recurentii au a-si inaintá subscrisului, petitiunile lor, providiute cu recerutele dovedi, pana la terminulu mai susu aretatu.

Aradu, 21 Oct. v. 1890.

Ioanu Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului,
cá pres. comitetulu fundationalu.

—□—